

Program obnovy druhov v Anglicku

Pokles biologickej rozmanitosti (biodiverzity) je globálnym javom, ktorý sa v oblastných a miestnych pomeroch prejavuje zmenšovaním a miznutím populácií rastlín a živočíchov. Ochrana prírody v jednotlivých štátoch i kontinentoch hľadá a uskutočňuje rôzne postupy a spôsoby ako zabrániť tomuto neželateľnému trendu. V Anglicku spustili v apríli 1991 Program obnovy druhov (Species Recovery Programme - SRP), financovaný vládou podporovanou organizáciou English Nature (EN), ktorej činnosť vyplýva zo zákona o ochrane životného prostredia z r. 1990. EN sa transformovala r. 1991 z Rady na ochranu prírody (Nature Conservancy Council) a jej cieľom je dosiahnuť, umožniť a podporovať ochranu živej prírody a prírodného prostredia Anglicka. Snaží sa o to vlastnou činnosťou i prostredníctvom iných organizácií. Na druhovú ochranu (species safeguard), t.j. na udržiavanie, rozšírenie a zlepšenie populácií pôvodných druhov rastlín a živočíchov vyčlenili na roky 1992-1993 1235 mil. libier, čo predstavuje 3,3 % z celkového rozpočtu EN.

Cieľom Programu obnovy druhov je dosiahnuť dlhodobé samoudržateľné prežitie práve tých druhov rastlín a živočíchov vo voľnej prírode, ktorým hrozí vymiznutie, resp. vymretie. Konkrétnymi opatreniami usiluje o zväčšenie populácií ohrozených druhov na území Anglicka. Na tomto programe sa zúčastňuje mnoho jednotlivcov a organizácií. Na základe podrobných prehľadových prác a ekologických štúdií vedie Program obnovy druhov k poznaniu stanovištných požiadaviek jednotlivých druhov do takej miery, že management - starostlivosť o jednotlivé lokality - sa môže bezpečne usmerniť v prospech populácie ohrozeného druhu. V niektorých prípadoch sa predpokladá aj znovuzaloženie populácie druhu na pôvodných lokalitách (t.j. miestach predchádzajúceho výskytu, z ktorých vymizol, ustúpil) alebo iné alternatívne postupy, ktoré by mali zaručiť dlhodobú životaschopnosť miestnych populácií ohrozených druhov.

Pre jednotlivé druhy sa vypracúvajú samostatné projekty. V r. 1992 sa finančne podporovali projekty záchrany 20

ohrozených druhov rastlín a živočíchov celkovou sumou 220 000 libier. Medzi vybranými ohrozenými druhmi bolo viacero zástupcov hmyzu (motýle, svrčky, pavúky), zo stavovcov napr. ropucha, veverička, píšik a z vyšších rastlín orchidea, hruška a i. Pre každý projekt uzatvára EN viacročné (2-3) zmluvy s konkrétnymi osobami a inštitúciami (výskumnými ústavmi, botanickými záhradami, univerzitami, vedeckými spoločnosťami, rezortnými inštitúciami a pod.). Každý projekt má 2-4 definované ciele a postupy ako ich dosiahnuť (4-8), ktoré sa

viac alebo menej líšia podľa jednotlivých druhov. Obvyklou súčasťou cieľov, resp. postupov na ich dosiahnutie, je monitoring prežívajúcich populácií na jednotlivých lokalitách.

Za pozornosť stojí aj spôsob propagácie programu a jeho jednotlivých projektov. Pre každý projekt sa vydáva propagačný letáčik na tvrdom kriedovom papieri formátu A4, ktorý na jednej strane informuje o ohrozenom druhu (vrátane farebnej fotografie), na druhej strane obsahuje súpis cieľov projektu a spôsobov ako ich dosiahnuť. Záujemca sa okrem toho dozvie s kým bola uzatvorená zmluva a od koho možno získať ďalšie informácie. Súčasťou každého letáčika je aj stručná charakteristika celého programu obnovy druhov, ako aj adresa English Nature.

Pavol Eliáš

Životné prostredie a environmentálny trh

Slovenská spoločnosť pre životné prostredie, Obchodná fakulta VŠE v Bratislave a CODEA, spol. s r.o. Bratislava usporiadali v apríli m. r. seminár na tému „Životné prostredie a environmentálny trh“. Odznali tu príspevky o teoretických a praktických problémoch domáceho i medzinárodného environmentálneho trhu a predstavili sa vybraní zahraniční producenti environmentálnych tovarov.

ČSFR patrila k najväčším svetovým znečisťovateľom všetkých zložiek životného prostredia (ŽP). Podľa odhadov Svetovej banky na dosiahnutie prijateľnej úrovne ŽP bude treba investovať na území SR a ČR viac ako 50 mld. USD (P. Baláž).

Na kontamináciu pôdy SO₂, NO_x, CS₂F, cementom, prachom a popolčekom v Bratislave upozornila J. Balážová. Územie Bratislavy má aj z tohto dôvodu veľký podiel pôd so zníženou úrodnosťou. Pôdy piesčité kamenité a ťažké zaberajú 22 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu, kyslé pôdy 7,3 % (750 ha), nedostatok fosforu má 7,6 % (777 ha) a nedostatok draslíka 2 % (200 ha)

poľnohospodárskej pôdy. Následkom kontaminácie sa znižuje produkcia niektorých vybraných plodín až o 60 %.

A. Lacková uviedla, že vo vyspelých krajinách sveta sa problém potravín prejavuje prevažne v polohe akosti. Zabezpečenie optimálnej kvality výživy pre človeka znamená nielen vhodné a dostatočné zastúpenie nutričných zložiek, ale súčasne aj minimalizáciu škodlivých cudzorodých látok. V strednej Európe však spotreba prípravkov na ochranu rastlín stále vzrastá, čím sa výskyt rezíduí týchto látok v potravinách zvyšuje. Počet prípravkov na ochranu rastlín vzrástol zo 721 r. 1990 do r. 1992 o 52 (773). 70 % z nich tvoria herbicídy, ktoré potom kontaminujú vodné zdroje i pôdu. U nás sa v povrchových a dokonca aj v podzemných vodách vyskytujú herbicídy (najmä atrazin) v koncentracii 0,1 až 10 g.l⁻¹.

Na využitie druhotných - odpadových - zdrojov surovín a ich zapojenie do hospodárskeho cyklu vo vyspelých štátoch poukázala Z. Horváthová. Bezkonkurenčnou krajinou v recyklácii obalových materiálov je Japonsko. Z produkcie oceľových a hliníkových plechoviek,